

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 25. Ab Rocho Gonsalvio inferior Paranæ pars sæpè percurritur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

Pericula.

Tabacambius resistit.

Es ejus nepos.

Arapizanduvius auctoritatem interponit.

Apostata Rochum G. salvius interurbat.

Apostata ab Gonsalvio refrenatur.

Quaracipucutius obloquitur.

Gonsalvius pedem retrahit.

CAPUT
XXV.
Ab Rocho
Gonsalvio
inferior Pa-

caput objecturum. Ejus exemplo totidem Itapuani se Rocho Gonsalvio adjungunt, qui animorum ardore usus exiguo hoc comitatu navigiolum ascendit. Secundo die quam discesserat, comites ingenti metu perturbati sunt. De qua re Rochus Gonsalvius ad Franciscum à Valle Itapuae relictum scribens, *Post emensas*, inquit, *decem leucas metus ita invasit comites meos, ut de reditu cogitent: nam Ethnici in utroque littore barritibus, buccinis & ignibus, de adventu meo se invicem monent: nec satis scio quò hac terriculamenta recident. Sed si Deus pro nobis, quis contra nos? Sicut fuerit voluntas in Cælo, sic fiat. Deus nobis aderit: tu nos precibus adjuva.* Inter hos tumultus ad Tabacambii pagum pervenere. Is vicinos populos convocarat armatæque ad Rochi Gonsalvii consilia captanda, qui ut cognovit eum ultra pergere velle, superbâ voce monet ut retrocedat. Cui Gonsalvius solitâ magnanimitate: *Non*, inquit, *hac veni ut pedem cum dedecore retraham: ibo quò me Deus per meos Majores ire jubet, meq; nulla discrimina, nulli metus, nulla rabies impediunt, quominus ego legatus Summi Dei ministerium meum impleam.* Loquentem interurbavit Tabacambii nepos, ariolandi arte famosus, prohibens ultra tendere. Cùm igitur vis timeretur, Arapizanduvius, imperanti quàm roganti similior, auctoritatem interponens, impetrat ne Sacerdotem nulli nocivum, omnibus beneficem, retrocedere cogent. Sic dissipata nubes est; quæ progredienti luci Evangelicæ sese offundebat: & Rochus ultra perrexit, exploravitque utrumque Paranaë litus, occurrentibus passim præsentissimis vitæ discriminibus, donec eò perveniret, quò quamplurimi Barbari clavâ & arcu instructi, pictis pro more Barbaricæ militiæ corporibus, convenerant, ducibus tribus Apostatis, quorum impiissimus Rochum de Divinis rebus loqui inceperantem arroganter interurbans: *Tace*, inquit, *ò Sacerdos, & ne obrudas nolentibus centies olim mihi recantata deliria. Apage doctrina tuæ nantias, veterana sum vulpes, eog; laqueis tuis minime opportuna: rechas Patrum Societatis IESU calleo, quorum munus est sylvas omnes, antra, fluvios excutere, ut obrusione Divinorum Mysteriorum deceptis populis imponant, Hispaniq; in servitium tradant.* His dictis ad suos conversus: *Si*, inquit, *ergastula, egestatem, filiorum vestrorum servitutem, transmigrationem, & omnes calamitates amaris, hunc Sacrificulum audite: & me, si avita libertas placet, sequimini.* Plura dicturum Rochus Gonsalvius vultu ad majestatem composito, ut erat tractandorum Indorum peritus, his fermè verbis interpellat. *O turpis*, inquit, *& infamis apostata, quid deblateras? Abrenunciato olim dæmoni rursus te mancipasti, ut recoctum stygis mancipium dicere- ris & esses. Deserta Christi Fide huic te Ethnicorum corruptela immiscuisti, ut te & illos perdas. Qua tua pbranesis est, qualiacumque satellitum tuorum arma Cruci, quam manu gesto, omnium domitrici, & te turpiculum tenebrionem mihi Summi Dei Sacerdoti & legato velle opponere? Demitte fastum, ò bestia, meq; jussu Pontificis Maximi, & Regis Catholici longè latèque per utrumque Orbem imperantis, nomine, verba salutis nunciantem patienter audi. Non ego vobis tales Deos, quales vestri obrudunt veteratores, sed unum Deum omnium rerum Creatorem, Trinum in Personis, unum in essentia, necnon IESVM-CHRISTVM de Virgine natum, & pro salute nostra passum, prædico.* Inde cùm summâ eloquentiâ reliqua nostræ Fidei Mysteria explicuisset, ita Apostatæ æquè ac Ethnici sermonis granditate permoti sunt, ut se longè tractabiliore, quàm antea, Rocho permitterent. Sed quia Quaracipucutius Ethnicorum dux obloqui deinde cœpitasset, Gonsalvius crudis hominibus & armatis non satis fidens, secundo flumine inter amicorum gratulationes (quòd putarent necem non evasurum) & occurrentia iterùm pericula, duplicatâ celeritate relegit. Quæ pericula à me sigillatim hoc loco explicata sunt: nam si bellicarum rerum scriptores militum audaciam in explorandis hostium viribus fusè explicent, cur ego pro amplificando Regis Regum dominio Heroum in adeundis discriminibus fortitudinem malignâ brevitate corrumpam?

GONSALVIUS post mensem Itapuam redux, Franciscum à Valle Socium suum, qui ter & tricies pro felici successu sacrificaturum se spondetæ, de omnium incolumitate anxium ingenti lætitiâ affectit. Neophyti verò Ignatiani

& Itapuani

& Itapuani, quod pro Evangelio vitam suam obtulissent, apud omnes fortitudinis Christianæ gloriam adepti sunt, præsertim Arapizanduvius, qui hoc facinore præteriti anni inconstantiam abunde obliteravit. Hujus expeditionis fructus fuit qui sperabatur, nimirum terræ & animorum exploratio, ex qua cognitum, plerisque adversi Paranæ accolæ, Evangelio adhuc immaturos, paulatim beneficiis devinciendos esse, antequam ad oppida reduci possent. Vix redux Rochus Gonsalvius, ut est audax & irrequieta caritas, cum paucis comitibus secundo Paranâ ad Ethnicorum pagos sæpius delatus, effecit ut multi Ethnici Jaguapuam, Religionis capefendæ & incolendi ergo, se conferrent. Hispanos intempestivè arma Paransenibus ostentantes autoritate compefcuit. Ferdinandum Ariam Prætorem affinitatis jure monuit, ne vellet bello irritare, quos una Crux Christo sine sanguine aliquando debellatura erat. Ararepam & Tabacambium spe fundandorum oppidorum (uti in eorum terris factum est) aluit. Marcellum Lorençanam, Paranam pro Provinciali inspicientem, ostensâ vicinarum Provinciarum Christo subjugandorum spe, exultantem excepit. Claudium Ruierium Burgundum, alteram Paransenis Provinciæ columnam futurum, Didaco Boroæ Barbaricâ lingua informandum tradidit. Sed continuus & præcipuus labor ejus fuit in stabiliendo Itapuano & Jaguapuano oppidis, ut ex his quasi præfidiis bellum dæmoni latissimè inferret.

IN Guairaniâ notabilis etiam fuit Josephi Cataldini ad Tucutienses Barbaros expeditio. Hi abactionis metu, patriis fontibus desertis, novos pagos in abditissimis locis construxerant, eò adiri difficilioribus, quò contra prædones omnes sylvarum aditus meticulosius obseperant. Nec inanis erat eorum metus: nam Indorum abactores de iis ad servitia abigendis agitabant, quos ut præverteret Cataldinus, more suo præmissis Neophytorum fidelissimis, animos Tucutiensium exploraturis, non dubitavit eò per intactas sylvas cum pauculis Indis penetrare. Quindecim diebus cum vepretis eluctatus, in gentis excubitozem incidit, quo sibi conciliato, ad pagum ducentis Barbarorum familiis constantem pervenit: quos ob novitatem hospicium tumultuantes adeò appositâ oratione repressit, ut nisi obstaret Casiquii abscentis, ex quo omnis vicinitas pendeat, autoritas, se illicò Patri traderent. Quâ re intellectâ, Cataldinus tricubitalem Crucem, pro scipione ab nostris operariis gestari solitam, misit, rogans ut accepto eò benevolentia pignore ad se venire ne gravaretur. Venit Casiquius, cujus autoritate allecti, frendente licet præstigiatore, nongenti Barbari Cataldino se adjungere. Nec difficile futurum erat eò loci multitudinem tantam cogere, quanta suffecisset ad justum oppidum constandum, si Sacerdotum copia suppetisset. Verùm, considerato præsentium rerum statu, satis habuit si nongenta ea capita in tutum reciperet. Sed dæmon tanto vulnere exacerbatus, ejus necem veteratori suadet, qui corruptâ jam multitudine indubiè scelus patrasset, nì ventilata perfidia ad Cataldini aures pervenisset, dedissetque locum Barbarorum animos sibi reconciliandi: qui ne iterum dæmonis artibus per præstigiatores cotrumperentur, transmigrationem acceleravit. In difficillimo itinere dum versarentur, numerosâ prædonum Brasiliensium turba Guairaniam infestabat, à quibus ne quid Tucutienses paterentur, Tygris insiliens prædonum ducis calvam pelle nudavit, reliquis latronibus ad fugam eò tempore coactis, quo Cataldinus novellam Tucutiensium turbam in oppidum inducebat: Deo scilicet pro Christianæ Legis candidatis ferarum rabiem in hostes animante.

ranæ pars
sæpe per-
curritur.

Rochus Gon-
salvius Eth-
nicos redu-
cit.

Claudius
Ruierius ad-
ventus.

CAPUT
XXVI.
Expeditio
ad Tucuti-
enses in
Guairania

Crucis effi-
cacia.

Gentis Casi-
quius con-
ciliatur.

Nongenti
Barbari Ca-
taldino ad-
herent.

Veterator in-
terturbat.

Tucutienses
feliciter re-
ducuntur.

Prædonum
dux castigat-
ur.